

Vilniaus universitetas
Medicinos fakultetas

▲

▼

STUDENTŲ
MOKSLINĖS VEIKLOS
LXXV
KONFERENCIJA

▲

▲

Vilnius, 2023 m. gegužės 15–19 d.
PRANEŠIMŲ TEZĖS

*Leidinį sudarė VU MF Mokslo specialistė
dr. Simona KILDIENĖ*

Mokslo komitetas:

Prof. dr. (HP) Janina Tutkuvienė
Doc. dr. Agnė Kirkliauskienė
Prof. dr. Vaiva Hendrixson
Doc. dr. Jurgita Stasiūnienė
Prof. dr. Nomedas Rima Valevičienė
Prof. dr. Eglė Preikšaitienė
Dr. Diana Bužinskienė
Prof. dr. (HP) Saulius Vosylius
Doc. dr. Saulius Galgauskas
Prof. dr. Eugenijus Lesinskas
Doc. dr. Valdemaras Jotautas
Prof. habil. dr. (HP) Gintautas Brimas

Dr. Ieva Stundienė
Prof. dr. Marius Miglinas
Doc. dr. Birutė Zablockienė
Inga Kisielienė
Prof. dr. Violeta Kvedarienė
Dr. Žymantas Jagelavičius
Prof. dr. (HP) Edvardas Danila
Doc. dr. Kristina Ryliškienė
Dr. Gunaras Terbetas
Prof. dr. Alvydas Navickas
Doc. dr. Rima Viliūnienė
Prof. dr. Sigita Lesinskienė

Doc. dr. Sigitas Ryliškis
Doc. dr. Vytautas Tutkus
Dr. Danutė Povilėnaitė
Doc. dr. Sigita Burokienė
Dr. Agnė Abraitienė
Prof. dr. Pranas Šerpytis
Prof. dr. Robertas Stasys Samalavičius
Prof. dr. Vilma Brukienė
Dr. Agnė Jakavonytė-Akstinienė
Doc. dr. Marija Jakubauskienė

Organizacinis komitetas:

Martyna Sveikataitė
Rafal Sinkevič
Gintarė Zarembaitė
Alicija Krasavceva
Karina Mickevičiūtė
Jogailė Gudaitė
Emilis Gegeckas
Auksė Ramaškevičiūtė
Tautvydas Petkus
Kristina Marcinkevičiūtė
Melita Virpšaitė

Gabrielė Lissauskaitė
Rosita Reivytytė
Kamilė Čeponytė
Šarūnas Raudonis
Monika Rimdeikaitė
Inga Česnavičiūtė
Tadas Abartis
Rūta Bleifertaitė
Kristijonas Puteikis
Saulius Ročka
Paulius Montvila

Agnė Timofejevaitė
Augustė Lapinskaitė
Emilis Šostak
Gratas Šepetyš
Gediminas Gumbis
Erika Ališauskienė
Indrė Urbaitė
Miglė Vilniškytė
Urtė Smailytė
Gabriela Šimkonytė
Julija Bitautaitė

ISSN 2783-7831 (skaitmeninis PDF)

© Tezių autoriai, 2023

© Vilniaus universitetas, 2023

STUDENTŲ PSICHIKOS SVEIKATA IR PSICHIKOS SVEIKATOS RAŠTINGUMAS. MOKSLINĖS LITERATŪROS APŽVALGA

Darbo autorės. Ieva PALAČIONYTĖ (VI kursas), Gintarė ŽILINSKAITĖ (VI kursas).

Darbo vadovai. Lekt. Vilius RUTKAUSKAS, VU MF Klinikinės medicinos institutas, Psichiatrijos klinika; prof. dr. Sigita LESINSKIENĖ, VU MF Klinikinės medicinos institutas, Psichiatrijos klinika.

Darbo tikslas. Apžvelgti ir pristatyti įrodymais grįstais duomenimis naujausioje mokslinėje literatūroje nagrinėjamus studentų psichikos sveikatos ypatumus, jų svarbą psichikos ligų išsivystymo laikotarpyje ir šių sutrikimų prevencijos galimybes.

Darbo metodika. Mokslinės literatūros paieška atlikta PubMed, Vilniaus universiteto virtualios bibliotekos duomenų bazėse bei specializuotoje informacijos paieškos sistemoje Google Scholar. Paieškai naudoti reikšminių žodžių deriniai: „mental health literacy“, „students“, „mental disorders“, „psychoactive substances“, „suicide“. Į analizę įtraukti pilno teksto straipsniai, publikuoti 2012-2022 metais, lietuvių ir anglų kalbomis. Peržvelgus ir atmetus netinkamas publikacijas, išnagrinėta 25 straipsniai apie studentų psichinę sveikatą ir psichikos sveikatos raštingumą.

Rezultatai. Studentai yra viena iš didžiausių rizikos visuomenės grupė susirgti sunkiomis psichikos ligomis, sukeliančiomis didelį funkcinį sutrikimą. Literatūroje aprašoma, kad iki 18 metų amžiaus išsivysto 48,4 proc., o iki 25 metų amžiaus net 62,5 proc. įvairių psichikos sutrikimų, todėl jaunimui tenka didžiausia našta dėl šių sutrikimų atsiradimo, kurie kelia grėsmę jų tolesniam produktyviam suaugusiųjų gyvenimui. Lėtinį ir nuolatinių psichikos ligų simptomų patyrimas gali reikšmingai prisidėti prie savižudybės rizikos, kuri yra antra pagrindinė 15 – 29 metų amžiaus asmenų mirties priežastis visame pasaulyje. Pereinamojo amžiaus jaunimas taip pat susiduria su padidėjusia rizika tapti priklausomiems nuo psichoaktyvių medžiagų (PAM). Pasaulyje piktnaudžiavimo narkotinėmis medžiagomis paplitimas tarp studentų yra apie 20 – 40 procentų. Malonumo pojūtis bei siekis ir eksperimentavimas yra pagrindinė piktnaudžiavimo PAM, o stiprus susierzinimas, pyktis, bendraamžių spaudimas ir socialiniai įsipareigojimai taip pat yra vienos iš pagrindinių narkotinių medžiagų vartojimo priežasčių. Dėl išliekančios psichikos sutrikimų stigmos daugelis studentų baiminasi kalbėti apie savo psichikos sveikatos problemas, todėl informacija apie psichikos sveikatos raštingumą turėtų būti lengvai prieinama ir skatinama domėtis, kad studentai galėtų savarankiškai imtis veiksmų, kai jiems kyla pavojus bei įgyti pagrindines žinias, kaip atpažinti simptomus ir tinkamai ieškoti pagalbos.

Išvados. Studentai yra ypatingai pažeidžiama visuomenės grupė, kurios psichikos ligų prevencijai būtina skirti daug daugiau dėmesio bei finansinių išteklių ir resursų. Savižudybė yra antra pagrindinė 15 – 29 metų amžiaus asmenų mirties priežastis visame

pasaulyje. Pereinamojo amžiaus jaunimo grupė, ypač sveikatos mokslų ir menų programose besimokantys studentai bei asmenys, patyrę emocinį, fizinį ir seksualinį smurtą turi reikšmingai padidėjusią minčių apie savižudybę, savižudybės plano kūrimo ir suicido riziką. Pagrindiniai psichikos sveikatos problemos studentų tarpe buvo nerimas, depresija ir aukštas streso lygis ar perdegimo sindromas. Reikšmingiausi veiksniai, įtakojantys psichikos sutrikimus, buvo dažnas alkoholio vartojimas, rūkymas, priklausomybė nuo socialinių medijų, finansinis nestabilumas, didelis akademinis krūvis ir žema savivertė. Piktnaudžiavimas narkotinėmis medžiagomis tarp studentų yra plačiai paplitęs reiškinys, o sveikatos mokslų studentai, dėl patiriamo dažno ir didelio streso, akademinio darbo krūvio bei laiko stokos laisvalaikiui, susiduria su dar didesne rizika įgyti priklausomybę psichoaktyvioms medžiagoms, palyginti su kitų programų studentais. Studentams turi būti tinkamai užtikrintas prieinamumas gauti pagalbą iškilus krizėms, suteikiama galimybė tobulinti psichikos sveikatos raštingumą ir gauti informaciją apie prevencijos galimybes psichikos sveikatos tema. Šio amžiaus jaunimui psichikos sveikatos priemonių ir paslaugų prieinamumas yra naudingas ir svarbus psichikos sutrikimų atpažinimui, jų įveikai bei tinkamos ir savalaikės pagalbos gavimui.

Raktažodžiai. Psichikos sveikatos raštingumas; studentai; psichikos sutrikimai; psichoaktyvios medžiagos; savižudybė.